

Giovanni Battista Pergolesi

Serva Padrona

Wolfgang Amadeus Mozart

Direktor Teatru

Dyrektor administracyjny
SŁAWOMIR STOBINSKI

Dyrektor naczelny i artystyczny
Ewa MICHNIK

Kierownik muzyczny
TOMASZ SZREDER

Giovanni Battista Pergolesi

La Serva Padrona

Wolfgang Amadeus Mozart

Dyrektor Teatru

premiera: 10, 11 kwietnia 1999 r.

sezon LIV 1998/1999

OPERA WROCLAWSKA
Dyrektor Naczelny i Artystyczny
EWA MICHNIK

Giovanni Battista Pergolesi

LA SERVA PADRONA

(Służąca Panią)

Libretto: **JOANNA KULMOWA** (polska wersja językowa)

realizatorzy

Kierownictwo muzyczne: **MICHAŁ NESTEROWICZ**

Inscenizacja i reżyseria: **JANINA NIESOBSKA**

Scenografia i kostiumy: **MARIA BALCEREK**

obsada:

Doktor Uberto

JANUSZ ZAWADZKI
RADOŚLAW ŻUKOWSKI

Serpina

EWA MURAWSKA - KALININ
EWA CZERMAK

Vespone

JACEK RYŚ

premiera

10.11 kwietnia 1999 r. godz. 19.00

Aula Leopoldina

Plac Uniwersytecki 1

**LA SERVA
PADRONA**

**LA SERVA
PADRONA**

OPERA WROCLAWSKA
Dyrektor Naczelny i Artystyczny
EWA MICHNIK

Wolfgang Amadeus Mozart

DYREKTOR TEATRU

(Der Schauspieldirektor)

Libretto: **JOANNA KULMOWA** (polska wersja językowa)

realizatorzy

Kierownictwo muzyczne: **MICHAŁ NESTEROWICZ**

Inscenizacja i reżyseria: **JANINA NIESOBSKA**

Scenografia i kostiumy: **MARIA BALCEREK**

obsada:

Pan Buff

ANDRZEJ WITLEWSKI
Frank

EDWARD KULCZYK
RAFAŁ ŻURAKOWSKI

Panna Silberklang

JOLANTA ŻMURKO

Panna Nachtigall

EWA CZERMAK

partie mówione:

Tajny Radca-Książę

JACEK RYŚ

Minna

EWA MURAWSKA - KALININ

premiera

10.11 kwietnia 1999 r. godz. 19.00

Aula Leopoldina

Plac Uniwersytecki 1

**DYREKTOR
TEATRU**

**DYREKTOR
TEATRU**

Michał Nesterowicz

ur. w 1974 roku we Wrocławiu, studiował w klasie skrzypiec i dyrygentury - pod kierunkiem Marka Pijarowskiego - we Wrocławiu. Dyplom uzyskał w 1998 roku. W 1995 uczestniczył w Akademii

Bachowskiej w Krakowie kierowanej przez Helmutha Rillinga. W 1993 roku założył Wrocławską Orkiestrę Kameralną "Giovani Virtuosi", którą kierował do 1996r. Jako dyrygent uczestniczył w wielu festiwalach, jak International Music Festival Brevi we Francji, Amalfi International Music Festival we Włoszech, XXI Festiwal Polskiej Muzyki Współczesnej Musica Polonica Nova, Festiwal Moniuszkowski w Kudowie Zdroju, Eastern Music Festival Greensboro w USA. Posiada w swoim dorobku prestiżowe nagrania płytowe:

- Jorge Morel *Gitar Concertos*, Krzysztof Petech, Capella Bydgosiensis (Luthier- USA) 1997r.
- Ottorino Respighi, Ewa Podleś, Orkiestra Kameralna Leopoldinum (Studio k2- Wrocław) 1997r.
- Ballads for Ella, Ewa Uryga, WOSPR (GOWI- Kraków) 1998r.
- Debussy, Faure, Ravel- Krzysztof Jabłoński, Orkiestra Kameralna Leopoldinum (Luna Music- Wrocław) 1998r.

Ponadto dokonał nagrań dla Radia, Telewizji i Filmu. W 1997r. przygotowywał i prowadził jako kierownik muzyczny musical Johna Kandra *Zorba*, w Teatrze Muzycznym Operetce Wrocławskiej. Jest laureatem II nagrody i nagrody specjalnej Orkiestry Filharmonii Białostockiej dla najlepszego uczestnika konkursu na Ogólnopolskim Przeglądzie Młodych Dyrygentów im. W. Lutosławskiego w Białymstoku 1998r. Od 1995r. prowadzi koncerty z orkiestrami kameralnymi i symfonicznymi w kraju i za granicą.

Janina Niesobka

choreograf, reżyser ruchu, solistka baletu Teatru Wielkiego w Łodzi, twórcza i kierownik pierwszej w Polsce grupy baletowej tańca rozrywkowego i współczesnego LE SOLEI, wykładowca (reżyseria ruchu i ruch

sceniczny) w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej, Telewizyjnej i Filmowej. Zrealizowała wiele rewiowych widowisk telewizyjnych (m. in. *Dobry wieczór, tu Łódź*, cykl pt. *Piosenki filmu...*) i spektakli teatru telewizji. Współpracowała z wieloma wybitnymi choreografami, m. in.: z Kurtem Joosseem, Erichem Walterem i Borisem Ejfmanem.

Ważniejsze realizacje sceniczne:

- *Jeziro łabędzie* P. Czajkowski- Teatr Wielki w Łodzi (choreografia)
- *Pan Twardowski* L. Różycki- Teatr Wielki w Łodzi (choreografia)
- *Black Duder* T. Williams- Niemcy (choreografia i reżyseria)
- *Czarodziej z Oz* - Teatr Muzyczny w Łodzi (choreografia)
- *Czarodziej z Oz* - Teatr Powszechny w Łodzi (reżyseria i choreografia)
- *Bal u Straussa* - J. Strauss- Francja (reżyseria i choreografia)
- *Gała u Straussa* - J. Strauss- Niemcy (reżyseria i choreografia)
- *Śmierć Don Juana* R. Palester - Opera w Krakowie (choreografia i reżyseria ruchu)
- *Bal maskowy* G. Verdi- Teatr Wielki w Warszawie (choreografia i reżyseria ruchu)
- *Faust* Ch. Gounod- Teatr Wielki w Łodzi (choreografia i reżyseria ruchu)
- *Opowieści Hoffmana* J. Offenbach- Opera NOVA Bydgoszcz (choreografia i reżyseria ruchu)
- *Sen nocy letniej* W. Shakespeare- Teatr im. Jaracza w Łodzi (choreografia i reżyseria ruchu)
- *Opowieść zimowa* W. Shakespeare- Teatr im. Jaracza w Łodzi (choreografia i reżyseria ruchu)
- *Woyczek* G. Buchner- Teatr im. Jaracza w Łodzi (choreografia i reżyseria ruchu)
- *Carmen* G. Bizet- Teatr Wielki w Warszawie (choreografia)
- *Czarodziejski flet* W.A. Mozart- Opera w Krakowie (choreografia i reżyseria ruchu)
- *Zemsta nietoperza* J. Strauss- Teatr Muzyczny w Łodzi (choreografia)
- *Holender tułacz* R. Wagner- Teatr Wielki w Łodzi (choreografia)
- *Król Ubu* K. Penderecki- Teatr Wielki w Łodzi (choreografia i reżyseria ruchu)
- *Człowiek z La Manchy*- Teatr Muzyczny w Łodzi (choreografia i reżyseria ruchu)
- *Aida* G. Verdi- Teatr Wielki w Łodzi (choreografia i reżyseria ruchu)

Maria Balcerek

ur. w 1960 roku w Skarżysku-Kamiennej, po ukończeniu Liceum Sztuk Plastycznych w Kielcach w 1980 roku podjęła studia w Akademii Sztuk Plastycznych w Łodzi na wydziale tkaniny unikatowej w pracowni

B. Pierzgalskiej i A. Mańczak. Dyplom uzyskała w 1986 z malarstwa u prof. A. Szonerta, z tkaniny u A. Mańczak. W 1992 zadebiutowała jako scenograf w Teatrze im. S. Jaracza w Łodzi, z którym stale współpracuje. W 1994 podjęła również współpracę z łódzkim Teatrem Lalek "Arlekin". Zrealizowany tam z jej udziałem w 1995 roku lalkowy spektakl dla dorosłych *Carmen* wg P. Merimée otrzymał "Złotą Maskę" za najlepszą scenografię. W tym samym teatrze w 1997r. zrealizowała spektakl marionetek niciowych *Piękna i Bestia*. Na Festiwalu Teatrów Lalkowych w Toruniu w 1997 roku artystka zdobyła nagrodę Ministra Kultury i Sztuki za najlepszą scenografię za spektakl *Pan Twardowski* w Teatrze Lalek "Baj Pomorski". Maria Balcerek wykonywała scenografię dla teatrów im. J. Słowackiego w Krakowie, im. S. Żeromskiego w Kielcach, dla Teatru Lalek "Pleciuga" w Szczecinie, Teatru Lubuskiego w Zielonej Górze, a ostatnio do serii spektakli w Teatrze Narodowym w Warszawie (*Człowiek z La Manchy*, *O roku ów*, *Mieszczanin szlachcicem*). Jest również autorką scenografii *Cyganerii* w Operze Wrocławskiej, *Opowieści Hoffmanna* i *Balu maskowego*. Przygotowuje pierwszą realizację filmu animowanego (*Historia wielkiej kłótni* wg L. Kołakowskiego) z pełnowymiarowymi postaciami lalek animowanymi klasyczną metodą poklatkową.

EWA CZERMAK - sopran

Ewa Czermak jest z pochodzenia Bułgarką. Ukończyła Państwowe Konserwatorium w Sofii oraz kurs mistrzowski śpiewu kameralnego. Jako solistka Opery Wrocławskiej śpiewała na naszej scenie wiele pierwszoplanowych ról (Zuzanna, Zerlina, Hanna, Micaela, Małgorzata i in.) okazując się w 1996 r. ulubienicą wrocławskiej publiczności ("Złota Iglica"). Uprawiając nie tylko muzykę operową, bo i kameralną oraz oratoryjną występowała na różnych koncertach i festiwalach (Wratislavia Cantans, Festiwal Mozartowski w Madrycie, festiwal w Istambule). Artystka udziela się także

na niwie pedagogicznej będąc adiunktem w Akademii Muzycznej we Wrocławiu.

EWA MURAWSKA-KALININ

Urodziła się 22 grudnia 1967 r. w Zielonej Górze. Naukę muzyki rozpoczęła od gry na fortepianie. Ukończyła Państwową Szkołę Muzyczną II st. w Zielonej Górze w klasie fortepianu oraz w klasie śpiewu solowego u prof. Lidii Gawrylak. Studia muzyczne kontynuowała w Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu, w klasie śpiewu solowego u prof. Danuty Paziuk-Zipser. Od 1993 roku jest solistką Opery Wrocławskiej. Debiutowała w partii Basi w *Krakowiakach i góralach* Stefaniego. Uczestniczyła

w Festiwalu Muzyki Wiedeńskiej. Wratislavia Cantans. Koncertowała z orkiestrami Filharmonii Zielonogórskiej i Częstochowskiej. W swoim repertuarze preferuje partie z oper W. A. Mozarta, a także pieśni R. Stolza. Współpracuje również z Teatrem Muzycznym we Wrocławiu.

JOLANTA ŻMURKO - sopran

Ukończyła Akademię Muzyczną we Wrocławiu w 1979 roku. Debiutowała partią Violetty w *Traviacie* w Operze Wrocławskiej, której pozostaje wierna do dziś, kreując czołowe role niemal we wszystkich pozycjach repertuaru. Od 1983 roku rozpoczęła współpracę z Warszawską Operą Kameralną, gdzie wykonywała główne partie w operach W. A. Mozarta. Śpiewała również na wszystkich scenach operowych Polski, a także w teatrach operowych: w Modenie, Madrycie, Teatro Maestranza w Sewilli, w salach filharmonii

w Berlinie, Monachium i Zurychu. Uczestniczyła w Festiwalu Mozartowskim w Madrycie, Radio Festiwal w Montpellier a także w wielu festiwalach krajowych. Trzykrotnie otrzymała wrocławską nagrodę publiczności "Iglica" (1984, 1987, 1995). W swoim dorobku artystycznym ma ponad 40 partii operowych. Występowała we wszystkich krajach Europy i w Ameryce Środkowej.

EDWARD KULCZYK - tenor

Urodził się w 1961 r. Chocianowie, w 1991 r. ukończył Akademię Muzyczną we Wrocławiu, w klasie śpiewu Tadeusza Prochowskiego. Od 1989 jest solistą Opery Wrocławskiej. Do tej pory zaśpiewał ok.10 partii w takich operach jak: *Czarodziejski flet* (Tamino, Monostatos), *Włoszka w Algierze* (Lindoro), *Impresario w kłopotach* (Gelindo), *Straszny dwór* (Damazy), *Faust* (Faust), *Nabucco* (Ismael, Abdallo), *Madama Butterfly* (Goro). Występował na scenach operowych Niemiec, Belgii, Holandii, Włoch, Hiszpanii, Francji.

JACEK RYŚ - baryton

Ukończył Akademię Muzyczną im. K. Lipińskiego we Wrocławiu. Brał także udział w kursach wokalnych. Jest laureatem II Ogólnopolskiego Konkursu Pieśni im. St. Moniuszki. W latach 1984 -1985 był solistą Warszawskiej Opery Kameralnej. Od 1985 roku jest solistą Opery Wrocławskiej. W latach 1990/91 współpracował z Wiedeńską Operą Kameralną. Równolegle brał udział w eksportowych produkcjach operowych realizowanych przez Agencję Pro Musica. Występował na wielu koncertach i festiwalach. W swoim repertuarze posiada role pierwszoplanowe jak i z drugiego planu wielu dzieł operowych i operetkowych.

ANDRZEJ WITLEWSKI - baryton

Jest absolwentem Poznańskiej Szkoły Chóralnej "Polskie Słowiki" Jerzego Kurczewskiego, a następnie Akademii Muzycznej w Poznaniu; gdzie studiował pod kierunkiem prof. Antoniny Kaweckiej. Podczas studiów brał udział w realizacjach dzieł G. Verdiego *Traviata*, D. Cimarosy *Impresario w opałach*, G. Pucciniego *Gianni Schicchi*. Na scenie operowej zadebiutował w październiku 1996 r., śpiewając partię Malatesty w *Don Pasquale* G. Donizettiego. Debiut ten miał miejsce w Państwowej Operze we

Wrocławiu. Od tej pory występował w operach: *Carmen*, *Faust*, *Tosca*, *Cyganeria*, *Traviata*, *Rigoletto*, *Requiem* - Verdiego. Dał się poznać również jako nieprzeciętny interpretator muzyki kameralnej, m.in. na festiwalach "Poznańska Wiosna", Śląski Festiwal "Porozumienie". Występował za granicą: we Francji, Holandii, w Niemczech i we Włoszech.

JANUSZ ZAWADZKI - bas

Urodził się 13.06.1959 r. Naukę śpiewu rozpoczął w PSM II stopnia we Wrocławiu, w klasie Renaty Janiszewskiej, następnie w Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu, w klasie prof. Eugeniusza Sasiadka na Wydziale Wokalno - Aktorskim. Brał udział w wielu kursach interpretacyjnych. Niewątpliwym osiągnięciem było uczestnictwo w Konkercie Roku w Warszawie (1989 r.). Od 1990 r. jest solistą Opery Wrocławskiej. W latach 1993 -1994 występował w Teatrze Wielkim w Warszawie, w spektaklach: *Krakowiacy i górale* i *Nędza uszczęśliwiona*. W swoim repertuarze posiada

ponad 20 partii operowych, do najbardziej ulubionych zalicza: Fagina (*Oliver - L. Barta*), Bryndasa (*Krakowiacy i górale* - J. Stefanięgo), Mammy Agaty (*Viva la Mamma* - G. Donizettiego), Ramfisa (*Aida* - G. Verdiego), Bartolo (*Wesele Figara* - W. A. Mozarta), Podstarościca (*Nędza uszczęśliwiona* - M. Kamieńskiego). Brał udział w licznych koncertach w kraju i za granicą, śpiewając pieśni oraz muzykę oratoryjną.

RADOSŁAW ŻUKOWSKI - bas

Laureat międzynarodowych konkursów wokalnych w Bytomiu, Moskwie, Barcelonie i Busseto. Jest absolwentem wrocławskiej Akademii Muzycznej, którą ukończył z wyróżnieniem, a także nagrodą rektora i senatu. Szlif sceniczny zdobywał w Operze Wrocławskiej (1982-88), by później współpracować z Teatro San Carlos w Lizbonie, z Teatrami Wielkimi Poznania i Warszawy, występować gościnnie na scenach operowych Barcelony, Sewilli, Genewy, Pragi oraz Wilna i w końcu wrócić do Opery Wrocławskiej. Radosław Żukowski ma w repertuarze ponad 20 wielkich partii operowych różnych kompozytorów, poczynając od Mozarta, a skończywszy na Pendereckim. Równorzędnie artysta traktuje repertuar oratoryjny, w którym występował na koncertach z wybitnymi orkiestrami (Filharmonia Jerozolimska, Moskiewska, Berlińska, Monachijska i in.) i w sławnych salach koncertowych (np. w Salle Pleyel w Paryżu, Kongresshaus w Zurychu czy Beethovenhalle w Bonn). Artysta brał też udział w wielu międzynarodowych festiwalach, takich jak Bad Hersfeld, Santander Festival, Chaise Dieu, Festiwal Sztokholmski, Bachowski w Lipsku, Tivoli w Kopenhadze, Festiwal Muzyki Europejskiej w Tokio, Muzyki Sakralnej w Jerozolimie itd.

RAFAL ŻURKOWSKI

jest pianistą i śpiewakiem. Studia pianistyczne odbył w Akademii Muzycznej we Wrocławiu pod kierunkiem prof. Włodzimierza Obidowicza. W 1998 roku ukończył studia wokalne w klasie prof. Eugeniusza Sasiadka. Jest laureatem I-go wyróżnienia na Międzyuczelnianym Konkursie Wokalnym w Dusznikach-Zdroju. Koncertuje jako śpiewak wykonując muzykę operową i oratoryjną z różnych epok. Występował na międzynarodowych festiwalach muzycznych m. in. Wratslavia Cantans i Śląskim Festiwalu "Porozumienie".

Od Pergolesiego do Mozarta

Formy sceniczne w XVII i XVIII wieku stanowiły tak wielką i różnorodną grupę, że nazywanie ich jednym słowem opera byłoby wielkim nieporozumieniem. Chyba nigdy w dziejach muzyki praktyka nie spłótła się tak bardzo z kompozycją i improwizacją. Dziś, gdy znajdujemy coraz więcej fragmentów należących do różnych dzieł operowych lub wielokrotnie wykorzystywanych przez różnych kompozytorów i wykonawców, zadajemy sobie pytanie: czym w rzeczywistości, w tych bogatych czasach była twórczość operowa? Czy była dziełem jednego człowieka, kompozytora- librecisty, utworem dwóch przyjaciół kompozytora i librecisty czy też dziełem zbiorowym-

pasticcem złożonym z fragmentów dzieł wielu

kompozytorów? W niektórych przypadkach wiadomo, że utwór sceniczny jest od początku do końca pisany przez jednego twórcę, ale za to po kilkadziesiąt lat po napisaniu go, gdy utwór sceniczny rozpoczyna swe życie sceniczne, okazywało się, że dodawano do niego fragmenty z innych dzieł scenicznych. Ten swoisty artystyczny konglomerat był w okresie baroku czymś całkiem naturalnym i ściśle związanym z praktyką muzyczną. Na scenie dominowali kastraci, którzy decydowali o wielkości i rozpiętości arii, często zresztą sami dopisywali do niej ozdobniki lub bezkarnie śpiewali własne arie, aby popisać się przed publicznością. Pod tym względem budowa form scenicznych była już przesłodka, każda postać musiała mieć własną arię popisową, w której mogła pokazać niezaprzeczalne walory swego głosu i techniki wokalne. Większe formy sceniczne, noszące zresztą różne nazwy, były przeznaczone głównie dla teatrów publicznych, dla większej publiczności. Tu znaleziono większość rozwiązań scenicznych, tu także wymyślono pomysłów, stałe układy konstrukcyjne i podstawy reżyserii. Wielką pomocą w rekonstrukcji dawnej opery są nie tylko zachowane ryciny przedstawiające spektakle, próby, kostiumy, ale także bardzo dobrze zachowane libretta i zawarte w nich na marginesie uwagi realizatorów. Na przełomie XVII i XVIII wieku w Europie dominowała opera włoska. Nie tylko utworzono w miastach teatry operowe, ale także charakterystyczną sprawą stało się tworzenie wędrownych trup operowych, krążących po całej Europie. Składały się one głównie ze śpiewaków włoskich, najczęściej pochodzących z miast włoskich: Wenecji, Rzymu, Florencji, Modeny i Neapolu, a więc miejsc związanych z czołową twórczością w tym okresie. Włoskich śpiewaków spotykamy na dworach całej Europy, przy czym repertuar przez nich wykonywany obejmował niemal wszystko. Gdy nie było gotowego dzieła operowego, układano pasticcia, pisano nowe recytatywy i dodawano ornamenty. Takie przykłady spotykamy także w XVIII wieku w teatrze włoskim we Wrocławiu. Na początku XVIII wieku oprócz większych

dzieł operowych pisanych przez dwóch twórców na liczne zamówienia dworów arystokratycznych zaczęły powstawać mniejsze formy sceniczne noszące różne nazwy. Mogły to być na przykład intermezza sceniczne lub komedie muzyczne. Ich prostota, krótka dwuaktowa konstrukcja, duża doza humoru scenicznego i muzycznego i ogólnie rozrywkowy charakter stały się w krótkim czasie niezwykle popularną formą panującą na dworach. Takie przedstawienia wykonywane najczęściej przez wędrownych muzyków odbywały się wszędzie, od dworu królewskiego w Madrycie, przez dwory arystokracji francuskiej, niemieckiej a na polskich dworach kresowych kończąc. Trupy wędrowne dysponowały bogatym materiałem literackim i muzycznym. Po całej Europie krążyły libretta pisane najczęściej przez dwóch wybitnych librecistów operowych, Apostolo Zeno i Metastasio. Wiele znanych późniejszych dzieł operowych opiera się na ich librettach lub tych samych tematach. Nosiły one wprawdzie inne tytuły lub podobne sformułowania, ale wszystkie wywodziły się najczęściej z Włoch i przedstawiały znane od lat tematy: przedstawienie dobra i zła, bogactwa i biedy, starości i młodości i wreszcie mądrości i głupoty. Mając tak wiele źródeł pomysłów kompozytorzy nie mieli większego problemu z napisaniem muzyki do dzieła scenicznego w okresie jednego lub dwóch tygodni. Umowne frazy muzyczne, improwizowany akompaniament w postaci basso continuo, arie zaakceptowane lub skomponowane przez znanych lub mniej znanych śpiewaków składały się na całe dzieło. Dziś nawet w przypadku wielkich twórców takich jak Vivaldi często trudno powiedzieć, co jest całkiem jego tworem a co jest napisane przez kastrata, muzyka z orkiestry, kapelmistrza lub kogoś innego. Tak czy inaczej dzieła te były jednak zwarte. Pisane były bowiem w wyraźnej konwencji opartej na barokowych figurach retorycznych, których przeciwieństwo uczyli się wszyscy, a pisać pięknie należało tak jak wielki mistrz a nie inaczej. Tylko wiodące środowiska muzyczne różniły się między sobą, a nawet publicznie krytykowały swą sztukę. W samych Włoszech w sztuce operowej wyłoniły się dwa większe ośrodki: Wenecja i Neapol. W ciągu XVII i XVIII w. wykształciły się całe generacje kompozytorskie piszące w ściśle określonym stylu - weneckim lub neapolitańskim. Ten ostatni, interesujący nas szczególnie ze względu na postać Pergolesiego, był bardzo piękny i wyrazisty. Cechy wokalne nadawali tu słynni kastraci. Tu działał słynny Niccolò Porpora, który wykształcił większość działających w Europie kastratów, w tym słynnego Caffarelliego, tu także mieściło się słynne konserwatorium, w którym uczoneo wszystkiego co było związane z muzyką, a więc gry na kilku instrumentach, kompozycji, retoryki, ruchu scenicznego i trochę teorii. Tu rozpoczął swoją działalność twórczą Giovanni Battista Pergolesi. Muzyczną działalność rozpoczął początkowo jako skrzypek, ale zamówienia płynące zarówno ze

strony dworu jak i pobliskiego klasztoru sprawiły, że zaczął pisać oratoria i formy sceniczne. Te ostatnie rozpoczął od małych intermezz. Jego związek ze środowiskiem był tak silny, że dzieła sceniczne o tematyce świeckiej pisał do libretta w dialekcie neapolitańskim, co zyskało mu wielką popularność w szybkim czasie. Swoją pierwszą operę skomponował wprawdzie w 1732 roku, a podobnie jak Mozart rozpoczął swą działalność kompozytorską w bardzo młodym wieku. Rok później powstało słynne intermezzo "La Serva Padrona". Wystawione po raz pierwszy w Neapolu 28 marca 1733 roku rozpoczęło swój triumfalny pochód po scenach operowych całej Europy i wstrząsnęło poglądami teoretyków, kompozytorów i estetyków zajmujących się w tym czasie dziełami scenicznymi. Jeszcze w 1752 roku, już dawno po śmierci Pergolesiego wielki Jan Jakub Rousseau z irytacją pisał: "niestychane, że wyzwolenie naszej muzyki zawdzięczamy nędznym błaznom". Aż trudno uwierzyć, że mała partyturka "La Serva Padrona" licząca zaledwie 40 oryginalnych stron wystarczyła, aby tacy myśliciele jak Rameau czy wspomniany Rousseau poczuli się wstrząśnięci. Przedstawienia małych, uroczych arcydzieł Pergolesiego wystawiane przez wędrowną trupę operową w Paryżu w roku 1752 poraziły Rousseau i jego zwolenników dostownie jak uderzenie gromu. Tak wielki uczony nie mógł pojąć, że tajemnica niezwykle uroku i czaru płynącego z arcydziełka polegała na jego naturalności, pogodnym nastroju i na tym, że muzyka ta przynosi ulgę i daje ukojenie. Nie wymaga od słuchacza wysiłku ani napięcia. Być może w tym zawarte jest całe piękno włoskiej muzyki barokowej.

Intermezzo wraz z innym dziełem Pergolesiego zostało po raz pierwszy wystawione 28 marca 1733 r. podczas uroczystości z okazji urodzin cesarzowej Elżbiety Krystyny wraz z operą seria Pergolesiego "Il Prigionier Superbo" (Niezlomny więzień). Jednakże przede wszystkim skromne intermezzo zdobyło serca publiczności i stało się czołowym dziełem scenicznym we Włoszech. W szybkim czasie przez liczne kopie rękopiśmienne trafiło do repertuaru wędrownych trup operowych.

Wraz ze słynną trupą operową Mingottich obecne było niemal wszędzie. Fragmenty tego pięknego dzieła wykonywano także we Wrocławiu w okresie dziewięcioletniego pobytu włoskiej trupy operowej w naszym mieście. W podobny sposób małe intermezzo podbiło Francję. Oprócz "porażenia gromem", które opisywał Jan Jakub Rousseau, "La Serva Padrona" wzbudziła emocje o większym zasięgu. Wykonana po raz pierwszy w Paryżu w 1752 roku przez znaną trupę Bambiniego zyskała ogromną popularność i rozpoczęła głośny spór zwolenników i przeciwników opery buffa.

Życie utalentowanego Pergolesiego jest niezwykle podobne do życia Mozarta. Wprawdzie działali w innych nieco realiach ekonomicznych i artystycznych, jednakże obaj żyli krótko. W swoim niedługim życiu napisali dzieła nieśmiertelne. Były to niezwykle talenty, różniące się od swoich rówieśników w sposób wyraźny. Poza tym w krótkim czasie napisali swoje najlepsze dzieła.

W twórczości Pergolesiego jest odwrotnie. Wiele dzieł zaginęło, wiele jest niepewnych lub przypisanych komuś innemu i wiele niezidentyfikowanych fragmentów. Mozart obficie korzystał z tradycji włoskiej. Wielokrotnie w listach

wypowiadał się o włoskiej kantylenie, melodyce a nawet manierze wykonawczej. Wprawdzie w jego operach śpiewali wokaliści pochodzenia angielskiego i irlandzkiego, ale ich sztuka operowa wywodziła się z tradycji włoskiej.

Podobnie jak przedtem Pergolesi, tak w 1786 roku Mozart przyjął zamówienie cesarza Józefa II na napisanie krótkiej komedii muzycznej z okazji pobytu niderlandzkiego księcia Alberta von Sachsen-Teschen i jego małżonki w Schönbrunn. Uroczysty festyn w Pałacu miała uświetnić komedia Mozarta "Dyrektor teatru" (Der Schauspieldirektor), złożona z uwertury, dwóch arii, tercetu i vaudevillu - czyli finału. Dzieło to wystawione 7 lutego 1786 roku w Schönbrunnie powtórzono jeszcze dwa razy (w dniu 18 i 25). Fabuła tego uroczonego dzieła jest stara i znana w kręgach teatralnych. Podobne libretta pisali: Goldoni, Metastasio i Bertati. Dla Mozarta libretto sporządził Stephani. Podobne utwory pisał także zawistny rywal Mozarta - Salieri. Temat był więc popularny i wielokrotnie wykorzystywany w dziejach teatru operowego. Ostra satyra piętnująca teatr operowy i rywalizację między wykonawcami nigdy nie straciła na aktualności. Warto pamiętać, że w tym samym czasie Mozart pracował nad "Weselem Figara" i więzi między dziełami są niekiedy bardzo czytelne, a chyba najbardziej w samej uwerturze. Dominującą cechą jest jednak talent wielkiego Mozarta. Nawet części zespołowe pisane z większą swobodą i fantazją tchną tak wielkim talentem i znajomością stylu, że wartość artystyczną ma każdy napisany przez Mozarta fragment. Oba dzieła daty w XIX wieku początek operze komicznej a później operetce, ale humor, lekkość, wdzięk tego gatunku zwyciężyły od razu.

Walentyna Węgrzyn

Giovanni Battista Pergolesi Służąca Panią (La Serva Padrona)

Streszczenie libretta

Jan Mazur, Radosław Żukowski, Joanna Mika

Odsłona I.

Bogatego starego kawalera Uberto niemiłosiernie tyranizuje jego młoda i sprytna służąca, Serpina. Zapomina ona np. podać swemu chlebodawcy śniadanie, zaś po paru godzinach czekania oznajmia, że teraz już nie warto jeść śniadania, gdyż ze względu na późną porę obiad byłby rzeczą bardziej właściwą. Kiedy Uberto chce wyjść z domu, Serpina zamyka drzwi wejściowe na klucz. Zrozpaczony Uberto, choć jest zaprzysiężonym kawalerem, postanawia ożenić się, aby tym sposobem uwolnić się od tyranii służącej. Na to jednak Serpina,

Marek Szydło, Joanna Mika

która kobiecą intuicją odczuwa ukrywany sentyment Uberto do niej, oświadcza, że i owszem, nie ma nic przeciw temu ale pod warunkiem, iż Uberto ożeni się ... właśnie z nią. Gdy zaś Uberto z oburzeniem odrzuca ten pomysł, Serpina postanawia przeprowadzić swój plan podstępem.

Stanisław Sitkomirski, Radosław Żukowski, Joanna Mika

Odłona II.

W przeprowadzeniu zamierzonego planu pomagają Serpinie służący Vespone. Serpina przebiera go w mundur wojskowy i przedstawia Ubertowi jako swego narzeczonego- kapitana Gran Bombardone, którego nazwisko ma odpowiadać gwałtowności jego charakteru. Uberto, litując się nad smutną dola Serpiny u boku straszego człowieka, a trochę też zastraszony groźną miną oficera domagającego się jakoby bardzo wysokiego posagu, decyduje się wreszcie sam poślubić Serpinę. Teraz przebrany Vespone demaskuje

się i Uberto widzi, że padł ofiarą podstępu. Jest jednak już za późno- trzeba dotrzymać słowa, czym zresztą chlebobdawca Serpiny nie jest bynajmniej zmartwiony.

Stanisław Sitkomirski, Mirosława Suhecka

Wolfgang Amadeus Mozart Dyrektor teatru (Der Schauspieldirektor)

Streszczenie libretta

Rzecz dzieje się w teatrze, w końcu XVIII wieku. Antreprener Frank boleje nad plajtą swojego teatru, który zmuszony był zwinąć z powodu bankructwa. Na dodatek musi ukrywać się przed tropiącymi go primadonnami, panną

Silberklang i panną Nachtigall, które nie dopuszczają nawet myśli, by mogły nie wystąpić w zakontraktowanych już przedstawieniach. Tymczasem inspicjent Buff przynosi wiadomość, że Księżę jest zainteresowany nowym spektaklem.

Lecz stawia warunek: sztuka musi być niema. W tym celu, dla rozpoznania sytuacji, wysłał Tajnego Radcę. Buff proponuje, by on i suflerka Minna zagraли role niemych marionetek. Zdegustowany Frank daje znak na rozpoczęcie uwertury. Przybyły tajny Radca jest zachwycony. Jego entuzjazmu dla groteskowej pantomimy ambitny antreprener nie podziela i z pomocą Buffa i Minny przepędza Radcę ze sceny... Tymczasem dyrektora dopadają primadonny. Nie dowierzają jego tłumaczeniom. Chcą śpiewać. Nadchodzi Tajny Radca- najwyraźniej

zainteresowany Buffem... Primadonny zostają siłą ukryte w skrzyni. A więc one zagrają role śpiewających kukieł. Pierwsza śpiewa panna Silberklang. Radca chwali. Lecz bardziej zajęty jest zdobyciem catusa od Buffa- otrzymuje policzek. Buntują się jednak primadonny, choć wspólny los nie osłabia też ich nieustannej

rywalizacji. Z kolei śpiewa więc panna Nachtigall. Radca coś podejrzewa. Kojarzy twarz Buffa z wcześniej widzianą marionetką. Gdy spostrzega go i próbuje dopaść, ten ponownie wymierza mu silny policzek, po którym Radca pada zemdłony. Na scenie trwa natomiast jawna już rywalizacja pomiędzy pannami Silberklang i Nachtigall, które próbuje uciszać antreprenier. Lecz oto zza kulis powraca zbulwersowany Buff. Tajny Radca okazał się Księciem w przebraniu, a zdradził się wówczas, gdy ocucony przez Buffa- znanym powszechnie zwyczajem Księcia- pocałował go w usta. Primadonny, pełne najlepszego mniemania o sobie, przyjmują wiadomość jako tym większą szansę na swój sukces. Frank martwi się wcześniejszym potraktowaniem Tajnego Radcy. Książę, dowiedziawszy się o ujawnieniu swego incognito, musi teraz uznać doznane przez Tajnego Radcę zniewagi i afronty za własną kompromitację i obrazę majestatu. Primadonny i Frank wpadają w przerażenie. To kres nadziei na antreprezję.

Znów rozwiązanie znajduje Buff. O kompromitacji Księcia nikt się nie dowie, a jego majestat nie dozna uszczerbku, jeśli w teatrze zastanie same kukły. Gdy pojawia się więc ponownie, już w szatach Księcia, zastaje w zastygłych pozach marionetki. Lecz na cóż Księciu zda się milczący teatr? Cóż znaczyć będą gesty martwych kukieł? Któż będzie go wychwalał?

“Mówcie. Gadajcie. Sztuka ma być żywa,
milczeć aż tak dobitnie- niech nikt się nie waży.
Chcę głosów. Nie ma głosów, nie będzie i gaży.”

Artyści gwałtownie odzyskują człowieczeństwo i mowę.

“Frank: Oto wielki władca. Usta nam otwiera.
O panie, tobie służyć pragnie ma opera.

Buff: Śpiewać pod twe dyktando.
Kochać cię ze sceny.

Silberklang i Nachtigall: Ach czuję. Ach czuję.
Ach, czuję znów natchnienie.

Książę: Książę już wam przebaczył, Książę wam pobłaża,
gdyż jedno, co go z wami złączyło- to gaża.”

Kuplety finałowe

“Nachtigall: Nie popełnia urząd błędu,
gdy na Muzy miewa wzgląd,
mądry jest, mądry,
gdy na Muzy miewa wzgląd.

Nachtigall: Bo czym sztuka bez urzędu,
tym bez sztuki bywa rząd.
Nie potrzeba psiego swędu,
by wywęszyć to,
żeby wnioski wysnuć stąd.

Tutti: Teatrami władca władnie,
teatr władcy daje wtór.
Bez artystów sztuka padnie-
lecz nim sztuka legnie na dnie,

jeszcze prędzej padnie dwór,
gdy artystów zmilknie chór.

Frank: Wolnej sztuki nie pokona
żaden król ni żaden wódz,
bowiem nigdy zniewolona
nie zostanie żadna z Muz.
Cóż, gdy ta filutka sztuka
widać lubi pański bat:

sama lgnie do złotych krat,
by spoza nich chwalić świat...

Tutti: Teatrami władca władnie...

Rossignol: Choć kto sztuce język przytnie,
będzie wnet przeklinał los:
sztuka milczy tak dobitnie,
że jej lepiej oddać głos.

Przycinana bujniej kwitnie,
jeszcze śmieje, wam się w nos.

Tutti: Teatrami władca władnie...

Buff: Chcę dorzucić ze swej strony
ostatnią puentę do tych puent,
lecz nie dorastam wam do pięć,
bom jest Buff, po prostu Buff,
i brak mi “o”,

bym jako buffo czyli błazen
zaryzykował obrazę
tych, co serio są, choć bufony.
Dlatego Buff powiada “uff”-
i na tym koniec mądrych słów,
a ty, milczenie, za mnie mów.

Tutti: Teatrami władca władnie...”

KIEROWNICTWO I ZESPOŁY
OPERY WROCŁAWSKIEJ
w sezonie 1998/99

dyrektor naczelny
i artystyczny
Ewa Michnik

dyrektor administracyjny
Sławomir Stobiński

główna księgową
Urszula Saj

kierownik muzyczny
Tomasz Szreder

dyrygenci:
Ewa Michnik
Tomasz Szreder
Tadeusz Zathy

scenograf
Małgorzata Słoniowska

inspicjenci:
Adam Frontczak
Julian Żychowicz

kierownik działu koordynacji
pracy artystycznej
Krystyna Preis

kierownik działu promocji
i obsługi widzów
Bożena Owczarzak

bibliotekarz nutowy
Lech Stasiak

kierownik literacki
Kazimierz Kościukiewicz

SOLIŚCI ŚPIEWACY

soprany
Monika Chabros*
Ewa Czermak
Ewa Iżykowska*
Barbara Kubiak*

Aleksandra Lemiszka
Ewa Murawska-Kalinin
Edyta Piasecka
Jolanta Żmurko

mezzosoprany
Dorota Dutkowska
Elżbieta Kaczmarzyk-Jańczak
Barbara Krahel
Danuta Nowak-Polczyńska*
Agnieszka Rehlis
Maria Wlekińska*

tenory
Taras Iwaniw
Andrzej Kalinin
Walery Kostin*
Wasilij Paladijczuk
Józef Przestrzelski
Adam Zdunikowski*
Rafał Żurkowski

barytony
Wojciech Dyngosz*
Marek Dynowski*
Zygmunt Kryczka
Maciej Krzysztyniak
Jerzy Mechliński*
Jacek Ryś
Rafał Songan*
Bogusław Szynalski*
Andrzej Witkowski

basy
Wiktor Gorelikow
Marek Kępczyński*
Janusz Zawadzki
Radosław Żukowski

* - współpraca

korepetytorzy solistów:
Anna Danielewicz
Barbara Jakóbczak-Zathy
Maria Rzemieniecka

CHÓR

kierownik chóru
Małgorzata Orawska

korepetytor chóru
Magdalena Jaszczak

inspektor chóru
Andrzej Antosik

soprany
Grażyna Czopowska
Alicja Grabowy
Maria Kamyczek -Nosal
Jolanta Kołodziejska
Ewa Sobieralska
Halina Majos
Anna Molenda*
Agnieszka Pniewska
Mirosława Rychłowska-Dorc
Katarzyna Słowińska
Daria Sobin
Małgorzata Walczyk
Stanisława Strugała

alty
Ryszarda Smagoń
Joanna Grabowska
Beata Kaczmarska
Jolanta Michalak-Lechowska
Jolanta Serednicka
Beata Górecka
Jolanta Górecka
Anna Wojciechowska
Dagmara Granda

tenory
Jan Andrunyk
Andrzej Antosik
Jan Duktasza
Jarosław Królikowski
Ryszard Mraz
Bolesław Słowiński
Andrzej Straszak
Jacek Chudzikiewicz
Paweł Gawroński

basy
Andrzej Adrianowicz
Mieczysław Chodaczek
Marek Ciepty
Marek Klimczak
Marek Kłosowski
Krzysztof Marusiński

Jerzy Szlachcic
Marian Szpak
Grzegorz Piątek
Marcin Grzywaczewski

ORKIESTRA

inspektor orkiestry
Lech Stasiak

I skrzypce
I koncertmistrz
Stanisław Czermak
z-ca koncertmistrza
Igor Sołonienko
Tomasz Stocki
Maria Surówka
Grażyna Starczyńska
Jan Szczerek
Małgorzata Matykiewicz
Małgorzata Wąsik*
Henryk Koziol*
Dagmara Kamińska*
Rafał Olszewski

II skrzypce
Włodzimierz Gulka
Ilona Borek
Dorota Mirek-Kowal
Andrzej Tom
Katarzyna Dąbrowska-
Maleszko
Anna Gac
Agnieszka Cielek
Irena Burmecha
Regina Liszka

altówki
Romuald Żarejko
Marek Kamiński
Andrzej Szykuła
Barbara Żarejko
Włodzimierz Górecki
Elżbieta Siedlecka

wiolonczele
koncertmistrz
Krystyna Marchel
Dariusz Plecha

Maria Palmowska-
Szwechtowicz
Tomasz Gardziejewski
Magdalena Bogdańska
Magdalena Oleksyk

kontrabasy
Wiesław Kaczmarczyk
Ireneusz Szykuła
Krzysztof Kafka
Aleksander Furgała

flety
Małgorzata Borzęcka
Tadeusz Witek
Albert Nawarecki

oboje
Danuta Szermińska
Konrad Wojtowicz

rozek angielski
Mirosław Wiącek

klarnety
Roman Astriab
Jadwiga Rymarczuk
Lech Stasiak
Janusz Buliński

fagoty
Andrzej Kuprianowicz
Barbara Palczak
Józef Czichy
Piotr Misiarz

trąbki
Kazimierz Bujoczek
Stanisław Szymanowski
Mirosław Wenc

waltornie
Mirosław Wagner
Jerzy Porębski
Krzysztof Proskień
Henryk Byś*
Adam Wołny

puzony
Kazimierz Puchalski

Mikołaj Szatrukow
Wiktor Rakowski
Tomasz Druzd*

tuba
Roman Orziński*
Piotr Kosiński*

perkusja
Zbigniew Wojciechowski
Jarostaw Paszko
Krystyna Wojciechowska*

harfa
Elżbieta Marczak-Wilkosz

* - współpraca

BALET

kierownik
Maria Kijak

pedagog, asystent choreografa
Maria Kowalska

korepetytor
Ewa Kryczka

inspektor
Kazimierz Kessler

I tancerze
Natalia Fiodorowa
Rostisław Biliak

solisci
Bożena Klimczak
Elżbieta Lejman
Katarzyna Oleksiak
Chiara Pesce
Anna Szopa
Celina Styś
Piotr Oleksiak
Paweł Oleksiak
Dariusz Raczycycki

koryfeje
Julia Apanasik
Urszula Drzewińska

Lilya Ivanova mistrz elektroakustyki
Maria Kowalska Jerzy Gatek
Maria Krzeszowiak
Marta Kulikowska de Nałęcz kierownicy pracowni:
Monika Merxmuller
Dagmara Roszko krawieckiej męskiej
Barbara Szostakowska Waldemar Krawczyk
Dariusz Drelichowski krawieckiej damskiej
Jarosław Józefczyk Zofia Dudek
Arkadiusz Kłosek
Henryk Królak
Konstanty Kuszczenko pracowni perukarskiej
Jacek Ośmiałowski Grażyna Matuszak
Radosław Palutkiewicz
Maciej Strumiłło pracowni malarskiej
Zbigniew Francuz

zespół
Michalina Durka brygadzista pracowni
Monika Górniak modystycznej
Karolina Janiak Romana Mysza
Agnieszka Jarząbek
Mariola Kuźniak brygadzista pracowni
Sylvia Nawarecka stolarskiej
Katarzyna Szczepanik Kazimierz Graczyk
Alina Szymczyk

stała współpraca
Kazimierz Kessler brygadzista pracowni
Julian Żychowicz tapicerskiej
Wojciech Derucki

KIEROWNICTWO TECHNICZNE

kierownik techniczny
Janusz Stoniowski redakcja programu
Kazimierz Kościukiewicz
Bożena Owczarzak

z-ca kierownika
technicznego
Jan Romanowski

gf. brygadier sceny
Miroslaw Janus

kierownik magazynu
kostiumów
Krzyszyna Cichosz opracowanie graficzne
mistrz oświetlenia druk
Sławomir Daszkowski Studio WIZARD

W programie wykorzystano

proj. kostiumów M. Balcerek

fotografie z Archiwum
Opery Wrocławskiej
fot. Maria Behrendt,
fot. Stefan Arczyński
i fot. Juliusz Multarzyński

wydawca:
Państwowa Opera
we Wrocławiu
ul. Świdnicka 35
50-066 Wrocław

BIURO PROMOCJI
I OBSŁUGI WIDOWNI
ul. Mazowiecka 17
Tel. (071) 372 43 57
Fax (071) 344 78 12

